

Erdőtisztek a Székely Kongresszus előkészítésében

„Van még helyenként szép nagy erdő, amely nagy jövedelmet hajtana birtokosainak, ha jó útja volna.”

/Krippel Móric, 1901./

1902. augusztus 28. és 30. között Tusnádfürdön *Bedő Albert* ny. államtitkár és országos főerdőmester (→ Háromszék szülöttje volt c. fejezetet) ügyvezető elnöksége alatt megtartották a *Székely Kongresszust*. Előkészítésében az *Erdélyi Kárpát-Egyesület* is részt vett, melynek vezetősége a vizsgált terület állami szolgálatban levő, több vezető erdőtisztét is felkérte a székelység időszerű problémáival kapcsolatos véleményük kifejtésére. Ezek közé tartozott *Krippel Móric* (Kátlóc, 1867-1945, Sopron), akkori gyergyószentmiklósi erdőgondnok, később főiskolai, majd egyetemi tanár. Válaszlevelét az *Erdély* folyóirat 1901. évfolyamának 82-83. oldalain közölték.

Krippel 1893-ban került Gyergyószentmiklóstra, hol erdőrendező, majd a *Járási erdőgondnokság* vezetője volt. 1908-tól a *selmebányai Bányászati és Erdészeti Főiskola* erdőhasználati tanszékének tanára lett. Sokat újított a földmérőműszer-technika területén. *Faanyagismeretani* kutatásokat is végzett, jelentős szakírói tevékenységet fejtett ki. Fontosabb művei közé tartozik az 1939-ben Sopronban kiadott, *Adatok a helyes magyar erdészeti szaknyelvhez* című cikke is.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület titkárságához címzett levelében a székelység általános bajain kívül (→ A fenyőfűrésztelep az erdők réme c. fejezetet) az erdők problémáival is foglalkozott. Mint „kívülálló” tárgyilagosan szemlélhette az eseményeket. Elfogultság nélkül írta le véleményét, melynek soraiból kiérzik az, hogy magáénak tekintette mind a gyergyói nép, mind az ottani *erdőgazdálkodás* nehezen megoldható kérdéseit.

Levelének egyik alap gondolatát így fogalmazta meg: „legközvetlenebb baja a székelységnek nem annyira az olcsó, mint a *könnyű hitel*. Az erősen megszorodott *pénzintézetek* könnyen adnak pénzt, de drágán, s ha a törlesztés elmarad, nemsokára jön az árverezés hangja.”

Ehhez a véleményhez csatlakozott *Hibján János* sepsiszentgyörgyi erdőgondnok is, kit szintén felkértek, hogy az előkészületben levő kongresszus tárgysorozatával kapcsolatosan nyilatkozzék. Szerinte az *elszegényedés* oka „az általános szükséglet emelkedésével lépést nem tartó maradisága a székelynek”, vagyis az, hogy az igényei nagyobb mértékben fokozódtak, mint a gazdasága.

Krippel az *arányosításról* - melyről többször szoltunk, és elsősorban A zabolaiak leveléből, a papolci közhelyről c. fejezetben még részletesebben meg-

emlékezünk - is megfontoltan írt. Nem közvetlenül a törvényt támadta, hanem annak végrehajtását: „Nagy baj az *arányosítás*, ill. a rosszabb formája. Az arányosítás üdvös, ha a tényleg bírt földbirtok után történnek a 100 holdon felüli részek kiszakítása [...] [De az, hogy] a 100 holdnyi jogot összevásárlásból származott nagybirtokok a közösből kiszakíttassanak: az már szerintem nem egyeztethető össze a kisbirtokosok védelmének elvével. Mert a rendesen *tájékozatlan kisbirtokos* közösbeli arányrészét potom áron, értékének alig kamatjával felérő összegért adja el, *ő elesik evvel erdőlési, legeltetési jogától*, az érte kapott pénz könnyen elmegy, a vevője pedig kikapja a kamat értékével megvett tőkét teljesen szabad rendelkezéssel.”

Az egykori gyergyói erdőgondnok levelében az *elszegényedés* elsődleges okának nem csak az *arányosítást* tekintette - és ebben nyolc évtized távlatából teljesen igazat kell adnunk neki. Hangoztatta, hogy az *erdők utak hiányában* kellően nem jövedelmezhetnek. Ugyanakkor a szállítóberendezésekkel kapcsolatosan felelevenítette a *vasúttalanságot* is, véleményét tömören e szavakkal fejezve ki: „Mind gazdasági, mind ipari tekintetben bénítólag hat a vasút hiánya.” (A Déda-Gyergyószentmiklós közötti vonalszakaszt csak 1909. november 28-án adták át, bezárulva ezzel az ún. székely körvasút. A „*transzverzális vasútvonalak*” hiánya azonban továbbra is a vidék sajátos problémája maradt.)

Krippel kitért arra az *ellenszenvre* is, melyet Gyergyóban az erdővel szemben tapasztalt, és - nagy sajnálatára - a „művelt, vezető embereknél” is észlelt: „Nem csodálom az egyszerű székely ember idegenkedését a rendtől, mert ő csak annyit tud és lát, hogy ha külön engedély nélkül megy az erdőbe (a közösbbe) fát vágni vagy legeltetni, megzalogolják, megbüntetik. De hogy művelt, vezető emberek a haladást jelentő rendnek ellenségei legyenek, nemcsak magukban, hanem nyilvánosan is - evvel erkölcsileg hatva az egyszerű székelysége -, azt végtelenül csodálom s szívem mélyén fájlalom.”

Hogy kikre célzott a fiatal erdőgondnok fenti szavaival? Elsősorban az olyanokra, mint *Becze Antal* alispán, ki nem rejtette véka alá ellenszenvét az *erdők állami kezelésével* szemben. Hangoztatta, hogy az *erdőtörvény* végrehajtói a „*havasi legeltetés teljes elfojtásával*” az állattenyésztést tönkretették. Felrótta az erdők elégtelen *őrzését*, de ugyanakkor sokallta a tulajdonosok által, az erdőőrzésért évenként fizetendő mintegy 40.000 koronát. A *közbirtokossági rendszert* pedig „szerencsétlen ideá”-nak bélyegezte /Erdély, 1901. 79-80./.

Az *erdőtörvény* túl szigorú, merev, a helyi körülményeket figyelmen kívül hagyó végrehajtásával az erdészeket mások is vádolták. Például a sepsiszentgyörgyi *Székely Nemzet*-ben *Kifakadások* címmel megjelent írás szerzője, kinek az volt a véleménye, hogy „Hatalmas lökést adott a *kivándorlásnak*, mondjuk ki kereken, az új erdőtvörvény” /1886. ápr. 20./.

Az *erdei legeltetéssel* kapcsolatos hivatalos vélemény az volt, amit *Bedő Albert* az erdőtvörvény szellemében így fogalmazott meg: „Nem mondjuk mi, hogy az *erdőt legeltetni* soha nem kell, de csak azt kívánjuk, hogy a legelés ott történjék, a mint ezt a törvény is rendeli, a hol az kár nélkül gyakorolható.” /Bedő Albert: A Magyar Állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása. Bp.,

1885. I. k. 22./ *Gyöngyössy Béla* kir. erdőfelügyelő is elismerte 1902-ben, a *Székely Kongresszuson*, hogy az „erdő” mérsékelheti ugyan a takarmányhiányt, de egyedül képtelen megoldani az állattartás problémáit.

Ami pedig az *erdőtörvény* túl szigorú végrehajtását illeti, ezzel kapcsolatosan *Bedő Albert* idézett statisztikai munkájából megtudhatjuk, hogy az 1881-1884. években Csíkban évi átlagban kereken 25 esetben - vagyis havonta 2,1 alkalommal - fizetett valaki pénzbüntetést, mert nem tartotta be az erdőtvény előírásait. /Uo. I. k. XXX./ (Az *erdei kihágásokért* az 1885 és 1894. évek között Csík megyében évente átlagosan 666 forint pénzbírságot fizettek. Uo. 1896-os kiadás, I. k. XXXI.)

Azt a távoli erdőt, melyet *legeltettek* gyakran nevezték - és nevezik ma is - *havasnak*. Az alábbi versszakból a havasnak inkább erdő jellege tűnik ki:

„Patak mentén hágott az út
bükkök között fenyők közé,
kéklett az áfonya,
piroslott az eper
és sötét lomb alatt
aransátor csillant,
hol páfrányok közt
a sugár lever.”

/Olosz Lajos: Havason. 1927./

ELKÖZGAZDÁSI
6. kötet. sz. 5. d. 23. 998

A MAROSVÁSÁRHELYI
KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA
JELENTÉSE
KERÜLETÉNEK KÖZGAZDASÁGI VISZONYAIRÓL
AZ 1902. ÉVBEN.

KIADJA:

A KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA.

MAROSVÁSÁRHELY
GRÜNN VILMOS KÖNYVNYOMDÁJA

1903.